

۱۲ فرهنگ ادبیات

عطف

جنجال آفرینی کتاب نویسنده ایرانی

جامعه یهودیان آمریکا به قرار گرفتن کتاب کودك گلبرگ دباشی، نویسنده و ناشر ایرانی مقیم آمریکا تحت عنوان «ف مثل فلسطین» در قفسه‌های کتابخانه محلی نیوجرسی اعتراض کردند. اینباین خبر را به نقل از القدس العربی منتشر کرده و در این باره نوشته است: موضوع کتاب خانم دباشی که درباره فلسطین است خشم یهودیان آن منطقه را برانگیخته و در تلاش اند تا آن کتاب را که به زعم آنها معرف فرهنگ فلسطینی و در دشمنی با یهود است از کتابخانه‌های منطقه جمع‌آوری کنند. با این همه اداره کتابخانه محلی منطقه گفته که حذف کتاب از قفسه‌های کتابخانه، منوط به اخذ تصمیم نهایی از سوی هیات امناست.

دباشی کتاب «ف مثل فلسطین» را با همکاری گلرخ نفیسی، تصویرگر مطرح ایرانی منتشر کرده و تصاویر کتاب همراه با توضیحاتی درباره فعالیت فلسطینی‌ها از بازی تا آشپزی و اعتراضاتشان است. در این کتاب حروف الفبای زبان انگلیسی با کلماتی چون فلسطین، انتفاضه و بیت لحم توضیح داده شده‌اند. يك خاخم اسرائیلی به شبکه‌ای بی‌سی نیویورک اعلام کرد که این کتاب آموزش کینه‌توزی و نفرت از یهودیان است، از میزان اهمیت و عظمت فلسطینی‌ها می‌گوید و به آنها می‌آموزد که قتل یهود واجب است. یهودیان منطقه به کلمه انتفاضه که مولف در کتاب به کار برده واکنش تند نشان داده و آن را یهودستیزانه دانسته‌اند. خانم دباشی نیز در پاسخ به شبکه تلویزیونی آمریکایی گفته که انتفاضه به معنای مقاومت است. او در ادامه اشاره کرد که موضوع این کتاب درباره افتخار و حس غرور است و به هیچ عنوان ترویج خشونت نیست.

دباشی پس از انتشار این کتاب در سال ۲۰۱۷ بارها از سوی صهیونیست‌های مقیم آمریکا تهدید به مرگ شده بود و حتی کتاب‌فروشی‌هایی که این کتاب را به فروش می‌رسانند با یکوت و تهدید شده بودند. کتابفروشی مستقل «بوک کالجِر» در نیویورک نیز برای فروش این کتاب مجبور به عذرخواهی شد. با این همه کتاب پس از انتشار با استقبال خوبی در آمریکا روبه‌رو شد و همه ۲۰۰۰ نسخه چاپ اول آن در کمتر از یک ماه به فروش رسید.

گلبرگ دباشی نویسنده ایرانی متولد اهواز و استاد ایران‌شناسی دانشگاه انگرز در آمریکا است. او همسر حمید دباشی، پژوهشگر و استاد دانشگاه کلمبیاست.

خاطرات يك خبرنگار جنگ منتشر شد

کتاب «ناگرا» که مجموعه‌ای از خاطرات مجید جیران پورخامنه درباره خبرنگاری جنگ است به قلم زهره میرباقری منتشر شد. ایسنا این خبر را منتشر کرده و درباره‌اش نوشته است: انتشارات روایت فتح به عنوان ناشر کتاب درباره نویسنده و خود کتاب این‌طور نوشته است که مجید جیران پورخامنه با جسارت، ساعت‌ها در زیر باران گلوله دشمن پیش رفت و وقایع دشمن را ثبت کرد و در طول سال‌ها جنگ ناگرا بهترین و گاه تنها شاهد او در لحظات دشواری بود که حتی دوربین هم قادر نبود آن حقایق را ثبت کند. حالا پس از سال‌ها همه این وقایع خاطراتی شده است که مجید جیران پورخامنه، اولین خبرنگار و گزارشگر دراپو در سپاه، از آن سخن می‌گوید.

گزیده شعر عرب در يك کتاب

کتاب «شعر جهان عرب» با ترجمه فیروز شیروانلو در بازار کتاب به فروش می‌رسد. هنرآلاین در این باره خبر داده که این کتاب با یادداشت‌هایی از غلامرضا امامی، محمدرضا اصلانی، م.آزاد و احمدرضا احمدی درباره فیروز شیروانلو آغاز می‌شود. در این کتاب شعرهای از آناگرکی از کشور الجزایر، ابوالقاسم شابی از کشور تونس، ادونیس، ولید اخلاسی، محمد ماغوط و نزار قبانی از کشور سوریه، عبدالوهاب بیاتی، بلند حیدری و بدر شاکر السیباب از کشور عراق، جبراً ابراهیم جبرا، سمیع القاسم، محمود درویش و هارون هام رشید از کشور فلسطین، جبران خلیل جبران، انسی حاج، خلیلی جاورى و یوسف الخال از کشور لبنان و احمد عبدالمعطی حجازی، صلاح عبدالصبور و محمد قتیوری از مصر به چاپ رسیده است.

بازگشت خالق هانیبال لکتر با يك کتاب جدید

توماس هریس، نویسنده «سکوت بره‌ها»، هفته گذشته پس از ۱۳ سال، کتاب جدیدش با عنوان «کری مورا» را روانه بازار کرد. اینبا به نقل از نیویورک تایمز توضیح داده که شخصیت اصلی این داستان يك پناهنده کلمبیایی است که به عنوان سرابدار عمارت ساحل میامی کار می‌کند که زمانی متعلق به پابلو اسکوبار، سلطان

تصاویر مربوط به کتاب منشآت فریدون بیگ منشی است که در بردارنده نامه‌های دیوانی امپراتوری عثمانی و به فارسی است

کوکاپین جهان بود. کری با نگرانی مداوم از لغو موقعیت کنونی‌اش توسط مقامات مهاجرتی زندگی می‌کند و خود را بین دو شبکه تبهکار رقیب گرفتار می‌بیند که به دنبال ثروت مدفون در زیر عمارت هستند. هریس این کتاب را در خانه فعلی‌اش در میامی نوشته است و بر خلاف همیشه که دوست داشته جشن امضای کتاب

در پی انتشار کتاب‌نامه‌های فریدون بیگ منشی روی سایت دانشگاه هاروارد سراغ حیات زبان فارسی در سرزمین آناتولی رفتیم

حکومت ۶۰۰ ساله «فارسی» در سرزمین عثمانی

ادبیات دیوانی حکومت عثمانی عمر درازی دارد، چون در حکومتی شکل گرفته که عمری طولانی داشته است. عثمانیان از قرن ۱۳ تا اواسط قرن ۱۹ میلادی یعنی حدوداً همزمان با قرن هشتم تا ۱۳ شمسی در کشور ترکیه کنونی حکومت کردند. از عثمانی‌ها در کتاب‌های تاریخ دوران تصمصلمان چیزهایی خوانده‌ایم و چند شاه معروف را می‌شناسیم. در کنارش يك خاطره تلخ هم با نام چالدران داریم، نبردی که عثمانی‌ها در آن ایرانی‌ها را شکست می‌دهند. البته این روزها هم شاید برخی با تماشای سریال ترکی «حریم سلطان» واقعیت‌های آمیخته به افسانه‌ای را درباره این حکومت طولانی که شاهان بسیاری را هم به خود دیده است، بدانند. شاید کمتر کسی بداند در طول چندین قرن فارسی زبان دیوانی عثمانیان بوده و ادبیات ترکی طی ۶۰۰ سال تحت تأثیر ادبیات فارسی بوده است، تا آنجا که شاعران و نویسندگان ترك نه تنها به صورت ناخوداگاه بلکه آگاهانه و تصمد از شاعران و سرایندگان ایرانی تقلید می‌کرداند. مساله اما از این حد هم پیشتر می‌رود و کار به جایی می‌رسد که بسیاری از شاعران این دوره دیوان و یا اشعاری هم به زبان فارسی داشته‌اند. اما واقعاً چه اتفاقی می‌افتد که فارسی تا این حد در سرزمین اتاتولی همه‌گیر می‌شود و مراسلات، اشعار و ادبیات را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد؟

زینب نرتشیان در فرهنگ هنر

مهاجران با فرهنگ ایرانی

از عوامل مهم انتشار و گسترش زبان فارسی و فرهنگ ایرانی در آسیای کوچک، یکی مهاجرت خاندان‌های با فضل و دانش ایرانی تبار مانند بهاء‌الدین سلطان‌العلماء پدر مولانا، نجم‌الدین رازی معروف به «دایه»، اوج‌الدین کرمانی، فخرالدین عراقی، سراج‌الدین رموی، سیف‌الدین فرغانی، ناصرالدین ابن بی‌بی و… به این منطقه است. البته باید برای این نکته هم تأکید کرد که محیط آرام این سرزمین فضا را برای زیستن امن تر فراهم کرده بود و عارف و ادیبان جهان اسلام را به این سو می‌کشاند. نمونه مهم این سفرها هم که کوچک پدر مولانا از بلغ به قونیه است که موجب شده امروزه این شهر کوچک در ترکیه گردشگران بسیاری را به خود جلب کند و برخی کشمکش‌ها هم درباره ترك بودن مولانا شکل بگیرد.

شاهان پارسی‌گوی

اگر بگوییم نه فقط شاعران سرزمین آناتولی که شاهانش هم به فارسی شعر می‌سروده‌اند، باورتان می‌شود؟ یعنی علاوه بر این‌که ۲۴ شاعر جدی شناسایی شده‌اند که در آسیای صغیر یا همان محدوده آناتولی به فارسی شعر دارند، سلطان ایلدرم بایزید خان اول، سلطان محمدخان دوم معروف به فاتح، سلطان بایزیدخان دوم، سلطان سلیم‌خان اول متخلص به «سلیمی» و سلطان سلیمان خان اول «قانونی» متخلص به «مجبی» به فارسی شعر می‌سروده‌اند. فارسی چنان با وجود سلاطین عثمانی عجین بوده که نامه‌های دربارشان به آن نوشته می‌شده، به آن شعر می‌شنیده و می‌سروده‌اند و حتی در مکتبخانه‌ها هم طبق شواهد موجود زبان فارسی تدریس می‌شده است. آن قدر که برخی مورخان و دانشمندان ترك نبودن زبان واحد را مشکلی برای این امپراتوری دانسته و تأکید می‌کنند این عدم یکپارچگی می‌تواند آسیب‌هایی را به حکومت وارد کند.

سلاجقه و فارسی در قلب عثمانی

حضور زبان فارسی و پررنگ شدن دامنه آن در دربار عثمانی ابعاد دیگری هم داشته است. در قرن نهم هجری یا یازدهم میلادی دربار بزرگ عثمانی، وارث دربارهای کوچک و محلی سلجوقیان ساکن در منطقه آناتولی یا روم که درباره‌شان توضیح خواهیم داد، می‌شود. نظام دیوانی و تشکیلات اداری سلاجقه روم، که باندبیر و رهبری وزیران و دبیران ایرانی شکل گرفته بود، به عنوان يك الگوی سیاسی پذیرفته شد. از این دوره سلاطین عثمانی در اشاعه زبان فارسی، چه در مکتبات درباری و صدور احکام و فرامین دیوانی و چه در خلق آثار فارسی‌گویندگان و نویسندگان، نقش مهمی مؤثری داشته‌اند. عثمانیان در آغاز، مراسلات و نامه‌های دیوانی را به تبعیت از سلاطین سلجوقی در روم، به فارسی می‌نوشتند. منشآت السلاطین نوشته احمد فریدون بیگ منشی در قرن دهم هجری تعداد زیادی از مکتوبات رسمی و فارسی پادشاهان عثمانی را، از عصر تیمور تا صفویه، دربر دارد. این مجموعه سند معتبری است از اهمیت زبان فارسی در مناسبات سیاسی و روابط دیپلماسی فرمانروایان این منطقه که همیشه عده‌ای از منتشیان فارسی‌دان و قدردمند را در دستگاه خود داشتند.

به فارسی تهدید شدیم!

منشآت السلاطین احمد فریدون بیگ منشی چند روز پیش روی سایت دانشگاه هاروارد منتشر شد. از آنجا که ما ایرانی‌های امروز خیلی اهل کتاب و مطالعه هستیم! هر چند موضوع در فضای مجازی مطرح شد اما خیلی‌هایی ماجرا نرفتند تا ببینند ماجرا چیست و این نامه‌های فارسی دربار عثمان چه ادبیاتی داشته است. اما برخی کاربران توییتری پی موضوع را گرفتند و تصویر چند نامه جالب را هم منتشر کردند. یکی از این نامه‌ها که مورد توجه قرار گرفت، مربوط به ماجرای جنگ تلخ چالدران است. در این نامه سلطان سلیم پس از نبرد چالدران به مردم تبریز نامه نوشته و گفته در صورت نافرمانی آنها را قتل عام خواهد کرد. البته این تهدیدها و قلندرمایی‌ها ویژگی ذاتی اغلب شاهان تاریخ بوده است، حتی اگر شاعر و هنردوست هم بوده‌اند! باز هم بوی خون که به شامه‌شان می‌خورده خیلی چیزها از یادشان می‌رفته و تمدن ناگهان می‌شده توحش. خلاصه که سلطان سلیم هم نامه نوشته و ما را تهدید کرده است، هر چند اینجا ماجرا رگ غیرت ایرانی‌ام گل کرده و دوست دارم بگویم جناب سلطان چالدران را پس گرفتیم و تبریزی‌ها هم قتل عام نشدند! بدشانسی آوردید! اگر مقارن دوره قاجار بودید شاید می‌توانستید شاخ و شانه بیشتری بکشید و کارهایی بکنید اما خدا را شکر صفویه از آن حکومت‌ها نبود که راحت کنار بکشد.

حالا سلطان سلیم چه می‌گفته؟

سلطان سلیم، همین جناب سلطانی که تمام تلاش خود را می‌کرده در عداوت با ایرانی‌ها و حکومت ایران کم نگذارد و هیچ جوهر دست از رقابت با ایران برنمی‌داشته، به فارسی شعر می‌سروده است. او شیفته و مفتون ادبیات فارسی بوده و يك چرخخوانی معروف هم دارد که برای بیان دلآوری‌های خود مقابل ایران سروده است: در سفر گشتن و این بی‌سر و سامانی ما بهر جمعیت دل‌هاست پریشانی ما کوه فریاد برآرد پی‌آهو راندن در شکار ار شوند نوبت سلطانی ما کشور دهر گرفتیم به همت آسان گرچه دشوار نماید به تو آسانی ما جالب است بدانید این غنایان شاه به دیوان شاعران ایرانی هم توجه خاصی داشته‌اند. مثلاً سلطان محمد فاتح به تقلید از غزل مشهور حافظ سروده است: اگر آن ترک از فزنگی به دست آرد دل ما را به خال هندویش بخشم استانبول و کاتالا را

ماجرای رومی بودن مولانا

برخی تصور می‌کنند این‌که گفته می‌شود مولوی رومی با این‌که مولانا را در جهان غرب با عنوان رومی می‌شناسند از آن اتفاقاتی است که این غربی‌های از خدا بی‌خبر به آن دامن زده‌اند. کریم زمانی، استاد ادبیات فارسی این موضوع را تحلیل کرده است. از آنجا که ما هم در مطلب چند بار از روم و آناتولی نام بردیم، گفتیم يك تیر و دو نشان بنزیم و مساله را يك جا حل کنیم. زمانی می‌گوید، به قونیه که در اصل ایکونیون یا ایکونیوم است و چند بار هم در انجیل نامش آمده سرزمین روم می‌گفتند و به ترکیه و حوالی ترکیه امروزی، آناتولی می‌گفتند. چرا؟ چون آناتولی در زبان یونانی به معنی محل طلوع خورشید است یعنی مشرق و چون ترکیه فعلی در آن روزگار جزو قلمرو بیزانس بوده آناتولی خوانده می‌شد و سرزمین روم و از این جهت آناتولی می‌گفتند که سرزمین ترکیه (آن حوالی) شرقی‌ترین مرز بیزانس را تشکیل می‌داد. او ادامه می‌دهد: بنابراین لقب رومی باعث نمی‌شود مولانا مصادره شود. چرا؟ برای این‌که مولانا هم خیلی عالمانه زبان ترکی می‌دانسته و هم زبان عربی را با تسلطی شگرف می‌دانسته و هم زبان یونانی را مسلط بوده، اما می‌بینیم که همه آثارش را به زبان فارسی پدید آورده تا تعلق خاطرش را به زبان و فرهنگ فارسی نشان بدهد و از این گذشته انصافاً ظرایف عرفانی، لطایف معنوی و ذوقی را با زبان فارسی خیلی خوب می‌شود انطباق داد؛ ضمن این‌که باید اعتراف کنم این بزرگان مثل خورشیدند؛ خورشید به همه جا بی دریغ می‌تابد و هیچ کس نمی‌تواند مدعی شود خورشید فقط متعلق به جغرافیای ماست.

شاهنامه در ترکیه

نعمت بیلدریم، استاد و مدیر گروه زبان فارسی دانشگاه آناتورک ترکیه در سفری که به ایران داشته، گفته است، شاهنامه فردوسی تأثیری عمیق در ادبیات دیوانی دوره عثمانی در ترکیه داشته است. این کتاب متنی حماسی و متعلق به مردم ایران است، اما جای خود را در ترکیه نیز باز کرده است. در ترکیه سرکنسولگری‌ها خیلی از این کتاب حماسی استقبال می‌کنند به طوری که بسیاری از کنسولگری‌های مستقر در این کشور در مناسبت‌های مختلف شاهنامه را به دانشگاه‌ها اهدا می‌کنند. او که مترجم شاهنامه فردوسی به زبان ترکی استانبولی است، همچنین تأکید کرده است، بوستان و گلستان سعدی و دیوان حافظ هم از دیرباز در ترکیه شناخته شده و دارای طرفداران بسیار است. در بسیاری از مساجد ترکیه روحانیون برای پند و اندرز از مطالب گلستان و بوستان سعدی اقتباس می‌کنند.

دانلود منشآت ابراهیم بیگ

این را هم بگوییم که سایت دانشگاه هاروارد ایمیل شما را می‌گیرد بدون دریافت هیچ هزینه‌ای و اهمیت این‌که در چه کشوری زندگی می‌کنید و تحریم هستید و نیستید، کل کتاب را بریتان ایمیل می‌کند. هم دیدن کتاب جذاب است و هم گل از گل دم می‌شکند که این محیط‌های آکادمیک درگیر سیاست‌های تند و بدریخت آمریکا نشده است.

بگیرد، مصاحبه کند و درباره کتابش حرف بزند، این بار علاقه‌مند است درباره کری مورا صحبت کند. او درباره این کتاب گفته است: می‌خواستم به میامی بپردازم، به مردم اینجا و اتفاقات اینجا و آرزوهایی که در مردم جدیدی که به اینجا می‌آیند می‌بینم، آدم ولع يك زندگی متفاوت را در آنها می‌بیند.